НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Навчально-науковий інститут медицини
Кафедра патологічної анатомії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця
з науково-педагогічної та навчальної роботи,
доктор медичних наук, професор
Олег ВЛАСЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПАТОМОРФОЛОГІЯ»

Освітній рівень:	другий (магістерський)
Галузь знань:	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність:	I2 «Медицина»
Освітня програма:	Освітньо-професійна програма «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю I2 «Медицина»

2026 - 2027 навчальний рік

UB
НМУ імені О.О.Богомольця
№716/л-1 від 14.09.2026
Власенко О.М. (Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи) 14.09.2026 14:12

Робоча програма навчальної дисципліни **«Патоморфологія»** для студентів за напрямом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності І2 «Медицина».

Розробники програми: завідувач кафедри патологічної анатомії, д.мед.н., проф. Гичка С.Г., асистент кафедри патологічної анатомії Бурлака С.І., ассистент кафедри патологічної анатомії Григорчук С.П.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри патологічної анатомії

Протокол №1 від «26» серпня 2026 року

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з природничих дисциплін

Протокол №1 від «26» серпня 2026 року

Завідувач кафедри патологічної анатомії,
д.мед.н., професор, С.Г. Гичка

Голова Циклової методичної комісії
з природничих дисциплін, к. біол. н., доцент Л.В. Яніцька

Гарант освітньої (освітньо-професійної) програми
д.мед.н., професор, В.С. Мельник

Начальник відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації, PhD, доцент І.І. Кучеренко

1. Опис навчальної дисципліни ОК 21 «Патоморфологія»

<table>
<tr><th rowspan="2">Найменування показників</th><th rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній рівень</th><th colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>Денна форма навчання</th><th>Заочна форма навчання</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 8</td><td>Галузь знань:
І «Охорона здоров’я та соціальне забезпечення»</td><td rowspan="2">Нормативна</td><td rowspan="2">–</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки:
Магістр</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td rowspan="4">Спеціальність:
І2 «Медицина»</td><td>Рік підготовки – 3-ій</td><td>–</td></tr>
<tr><td>Змістовних модулів – 6</td><td rowspan="2">Семестр – V та VI</td><td rowspan="2">–</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість кредитів/годин – 8/240</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 або 3; самостійної роботи студентів – 4</td><td rowspan="4">Освітній кваліфікаційний рівень:
Магістр медицини</td><td>Лекції:
35 год;</td><td rowspan="4">–</td></tr>
<tr><td>Практичні:
81 год;</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота:
124 год;</td></tr>
<tr><td>Вид контролю:
Іспит</td></tr>
</table>

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Метою викладання навчальної дисципліни «Патоморфологія» є підготовка фахівця галузі охорона здоров’я, здатного на основі знань загальних і спеціальних закономірностей морфологічних змін клітин, тканин та органів при патологічних процесах і захворюваннях здійснювати клініко-

морфологічний аналіз, інтерпретувати результати патоморфологічних досліджень, встановлювати патологоанатомічний діагноз та використовувати отримані знання у професійній діяльності для забезпечення діагностики, лікування, профілактики та оцінки наслідків захворювання.

До програмних компетентностей за освітньо-професійною програмою спеціальності І2 «Медицина» формування яких забезпечуються при навчанні дисципліни «Патоморфологія» належать (ЗК 1-ЗК 15, ФК 21, ФК 23-ФК 25, ПРН 1-ПРН 3, ПРН 7, ПРН 21-ПРН 22, ПРН 26, ПРН 28):

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

ФК 21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.

ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

програмні результати навчання:

ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН 2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони

здоров’я.

ПРН 3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров’я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.

ПРН 7. Призначати та аналізувати додаткові (обов’язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН 22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв’язання складних задач охорони здоров’я.

ПРН 26. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров’я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.

ПРН 28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров’я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Оцінювання навчальної діяльності студентів регламентовано Положенням про «Порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О. Богомольця» (протокол

засідання Вченої ради НМУ імені О.О. Богомольця № 4 від 28.11.2023 р.).

Поточний контроль для студентів денної форми навчання складають усі бали, які студенти накопичили під час всіх аудиторних занять. За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5», «4», «3», «2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали, як зазначено у розділі 11 цієї робочої програми. У випадку, якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує традиційну оцінку «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

Результати контролю рівня знань, кожної складової заняття, зокрема, тестів оцінюють згідно з даною шкалою:

59% та менше правильних відповідей – оцінка «2»;

60% -74% правильних відповідей – оцінка «3»;

75% -89 % правильних відповідей – оцінка «4»;

90%-100% правильних відповідей – оцінка «5».

Оцінку «ВІДМІННО» одержує студент, який якісно виконав практичну роботу, приймав активну участь в обговоренні найбільш складних питань, надав 100% правильних відповідей на поставлені питання з теми заняття.

Оцінку «ДОБРЕ» одержує студент, який якісно виконав практичну роботу, приймав активну участь в обговоренні найбільш складних питань, однак припустився окремих незначних помилок у відповідях на поставлені питання з теми заняття.

Оцінку «ЗАДОВІЛЬНО» одержує студент, який якісно виконав практичну роботу, але не приймав активної участі в обговоренні найбільш складних питань, припустився значних помилок у відповідях на поставлені питання з теми заняття.

Оцінку «НЕЗАДОВІЛЬНО» одержує студент, який не виконав або не

якісно виконав практичну роботу, не приймав участі в обговоренні питань з теми заняття або не надав жодної правильної відповіді на поставлені питання з теми заняття.

Матриця компетентностей

ОК 21	ІК					
	ЗК 1-15					
	ФК 21	ФК 23	ФК 24	ФК 25		
	ПРН 1-3	ПРН 7	ПРН 21	ПРН 22	ПРН 26	ПРН 28

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Всього	Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Розділ навчальної дисципліни 1. Загальна патоморфологія				
Змістовий модуль 1. Вступ, альтерація, оборотні та необоротні ушкодження, адаптація до ушкодження.				
Тема 1. Вступ до патоморфології. Клітина як одиниця здоров'я і хвороби. Ушкодження і загибель клітини: причини, послідовні етапи. Хвороби, пов'язані з харчуванням.	7,5	2	2,5	3
Тема 2. Адаптація клітини до стресу. Оборотне ушкодження клітини. Внутрішньоклітинні та позаклітинні відкладення.	6,5	1	2,5	3
Тема 3. Некроз. Апоптоз. Порушення обміну пігментів.	6,5	1	2,5	3
Змістовий модуль 2. Порушення кровообігу. Запалення. Імунопатологічні процеси.				
Тема 4. Загальна характеристика запалення. Гостре запалення.	7,5	2	2,5	3
Тема 5. Хронічне запалення. Гранулематозне запалення. Репарація тканин. Регенерація і рубцювання.	8,5	2	2,5	4
Тема 6. Розлади гемодинаміки. Гіперемія і застій. Набряк. Кровотеча. Шок.	7,5	1	2,5	4
Тема 7. Гемостаз і тромбоз. Емболія. Інфаркт. *Підсумкова контрольна робота № 1. Практичні навички.*	8,5	1	2,5	5
Тема 8. Захворювання імунної системи. Реакції гіперчутливості: імунноосередковане ушкодження тканин.	7,5	1	2,5	4
Тема 9. Автоімунні захворювання. Відторгнення трансплантата.	7,5	1	2,5	4
Тема 10. Синдроми імунодефіциту. Амілоїдоз. Променева хвороба.	5,5		2,5	3
Змістовий модуль 3. Онкопатоморфологія та передпухлинні процеси.				
Тема 11. Пухлини: загальна характеристика. Епітеліальні пухлини.	8,5	2	2,5	4
Тема 12. Неепітеліальні пухлини м'яких та інших тканин. *Підсумкова контрольна робота № 2. Практичні*	9,5	2	2,5	5

навички.				
Тема 13. Пухлини гемопоетичної тканини. Мієлоїдні новоутворення.	7	0,5	2,5	4
Тема 14. Пухлини гемопоетичної тканини. Лімфоїдні та гістіоцитарні новоутворення.	7	0,5	2,5	4
Розділ навчальної дисципліни 2. Спеціальна патоморфологія				
Змістовий модуль 4. Нозологія. Захворювання серцево-судинної, дихальної та травної систем.				
Тема 15. Предмет і завдання нозології. Структура діагнозу та лікарського свідоцтва про смерть. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Коагулопатії. Професійні хвороби. Ятрогенна патологія.	10,5	2	2,5	6
Тема 16. Захворювання кровоносних судин. Артеріосклероз і атеросклероз. Гіпертонічна хвороба і симптоматичні гіпертензії. Аневризми аорти і артерій. Васкуліти.	7	0,5	2,5	4
Тема 17. Захворювання серця. Ішемічна хвороба серця. Патологія клапанів серця, хвороби міокарда. Вади серця. Кардіоміопатії.	7	0,5	2,5	4
Тема 18. Гострі і хронічні хвороби органів дихання. Пухлини органів дихання.	8,5	2	2,5	4
Тема 19. Хвороби шлунково-кишкового тракту. Пухлини і передпухлинні процеси органів травлення.	8,5	2	2,5	4
Тема 20. Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози.	8,5	2	2,5	4
Тема 21. *Підсумкова контрольна робота № 3. Практичні навички.*	7,5		2,5	5
Змістовий модуль 5. Хвороби нервової, сечовидільної, репродуктивної та ендокринної систем. Патологія вагітності та післяпологового періоду. Пре- та перинатальна патологія. Патологія кістково-м’язової системи та шкіри.				
Тема 22. Хвороби нирок та органів сечовидільної системи.	8,5	2	2,5	4
Тема 23. Хвороби репродуктивної системи. Патологія вагітності та післяпологового періоду. Пренатальна та перинатальна патологія. Природжені вади розвитку: морфологічна характеристика.	7,5	2	2,5	3
Тема 24. Хвороби органів ендокринної системи. Пухлини ендокринних залоз.	8,5	2	2,5	4
Тема 25. Патологія кісток, суглобів і м’яких	7		3	4

тканин. Патоморфологія захворювань периферичних нервів і м'язів.				
Тема 26. Патоморфологія захворювань центральної системи: цереброваскулярні хвороби, нейродегенеративні та демієлінізуючі хвороби, енцефаліти, менінгіти та хвороби ока.	8	1	3	4
Тема 27. Патоморфологія захворювань шкіри.	7		3	4
Тема 28. *Підсумкова контрольна робота № 4. Практичні навички.*	8		3	5
Змістовий модуль 6. Патоморфологія інфекційних хвороб.				
Тема 29. Загальна характеристика інфекційного процесу. Сепсис. Кишкові інфекційні хвороби. Карантинні інфекції.	8	1	3	4
Тема 30. Соціально значущі інфекційні хвороби: туберкульоз, ВІЛ- інфекція, ко-інфекції. Інфекції, що передаються статевим шляхом (сифіліс, папіломавірусна інфекція, хламідіоз).	8	1	3	4
Тема 31. Гострі респіраторні вірусні інфекції, грип, коронавірусна хвороба. Дитячі інфекційні хвороби.	7		3	4
Всього	240	35	81	124

4. Теми лекцій

№	Теми лекцій	Години
1	Вступ до патоморфології. Ушкодження: механізми. Вплив факторів зовнішнього середовища та генетичних порушень.	2
2	Адаптація клітин і тканин до стресу. Оборотні та необоротні пошкодження. Внутрішньоклітинні та позаклітинні накопичення. Некроз. Апоптоз.	2
3	Загальна характеристика запалення. Гостре запалення.	2
4	Хронічне запалення. Репарація тканин.	2
5	Розлади гемодинаміки.	2
6	Захворювання імунної системи.	2
7	Передпухлинні процеси. Загальна характеристика неопластичного процесу.	2
8	Клінічні аспекти та класифікації пухлин.	2
9	Вступ до нозології. Хвороби кровоносних судин. Хвороби серця.	2
10	Патологія кровотворної і лімфоїдної систем. Анемії. Неоплазії кровотворної та лімфоїдної систем.	2
11	Хвороби легень.	2
12	Хвороби нирок.	2
13	Хвороби органів травлення.	2
14	Хвороби печінки.	2
15	Хвороби репродуктивної системи. Патологія вагітності.	2
16	Хвороби ендокринної системи.	2
17	Хвороби центральної нервової системи.	1
18	Загальна характеристика інфекційного процесу. Бактеріальні інфекції. Сепсис. Соціально значущі інфекції.	2
Всього		35

5. Теми семінарських занять

Немає.

6. Теми практичних занять

№	Тема практичного заняття	Години

1.	Вступ до патоморфології. Клітина як одиниця здоров'я і хвороби. Ушкодження і загибель клітини: причини, послідовні етапи.	2,5
2.	Адаптація клітини до стресу. Оборотне ушкодження клітини. Внутрішньоклітинні та позаклітинні відкладення.	2,5
3	Некроз. Апоптоз. Порушення обміну пігментів.	2,5
4	Загальна характеристика запалення. Гостре запалення.	2,5
5	Хронічне запалення. Гранулематозне запалення. Репарація тканин. Регенерація і рубцювання.	2,5
6	Розлади гемодинаміки. Гіперемія і застій. Набряк. Кровотеча. Шок.	2,5
7	Гемостаз і тромбоз. Емболія. Інфаркт. *Підсумкова контрольна робота № 1. Практичні навички.*	2,5
8	Захворювання імунної системи. Реакції гіперчутливості: імунноопосередковане ушкодження тканин.	2,5
9	Автоімунні захворювання. Відторгнення трансплантата.	2,5
10	Синдроми імунодефіциту. Амілоїдоз.	2,5
11	Пухлини: загальна характеристика. Епітеліальні пухлини.	2,5
12	Неепітеліальні пухлини м'яких та інших тканин. *Підсумкова контрольна робота № 2. Практичні навички.*	2,5
13	Пухлини гемопоетичної тканини. Мієлоїдні новоутворення.	2,5
14	Пухлини гемопоетичної тканини. Лімфоїдні та гістіоцитарні новоутворення.	2,5
15	Предмет і завдання нозології. Структура діагнозу та лікарського свідоцтва про смерть. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Коагулопатії.	2,5
16	Захворювання кровоносних судин. Артеріосклероз і атеросклероз. Гіпертонічна хвороба і симптоматичні гіпертензії. Аневризми аорти і артерій. Васкуліти.	2,5
17	Захворювання серця. Ішемічна хвороба серця. Патологія клапанів серця, хвороби міокарда. Вади серця. Кардіоміопатії.	2,5
18	Гострі і хронічні хвороби органів дихання. Пухлини органів дихання.	2,5
19	Хвороби шлунково-кишкового тракту. Пухлини і передпухлинні процеси органів травлення.	2,5
20	Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози.	2,5
21	*Підсумкова контрольна робота № 3. Практичні навички.*	2,5
22	Хвороби нирок та органів сечовидільної системи.	2,5
23	Хвороби репродуктивної системи. Патологія вагітності та	2,5

	післяпологового періоду. Пренатальна та перинатальна патологія.	
24	Хвороби органів ендокринної системи. Пухлини ендокринних залоз.	2,5
25	Патологія кісток, суглобів і м'яких тканин. Патоморфологія захворювань периферичних нервів і м'язів.	3
26	Патоморфологія захворювань центральної системи: цереброваскулярні хвороби, нейродегенеративні та демієлінізуючі хвороби, енцефаліти, менінгіти та хвороби ока.	3
27	Патоморфологія захворювань шкіри.	3
28	*Підсумкова контрольна робота № 4. Практичні навички.*	3
29	Загальна характеристика інфекційного процесу. Сепсис. Кишкові інфекційні хвороби. Карантинні інфекції.	3
30	Соціально значущі інфекційні хвороби: туберкульоз, ВІЛ- інфекція, ко-інфекції. Інфекції, що передаються статевим шляхом (сифіліс, папіломавірусна інфекція, хламідіоз).	3
31	Гострі респіраторні вірусні інфекції, грип, коронавірусна хвороба. Дитячі інфекційні хвороби.	3
Всього		81

7. Теми лабораторних занять

Немає.

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Години
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	89
2.	Природжені вади розвитку: морфологічна характеристика.	3
3.	Хвороби, пов'язані з харчуванням.	3
4.	Променева хвороба.	3
5.	Професійні хвороби.	3
6.	Ятрогенна патологія.	3
7.	Підготовка до підсумкових контрольних робіт.	20
Всього		124

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання або індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідного характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Індивідуальне завдання містить

елемент пошукової, частково науково-дослідної роботи і виступає чинником залучення студента до науково-дослідницької діяльності, яка може бути продовжена через виконання магістерської роботи тощо.

Мета індивідуального завдання. Самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу і розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст індивідуального завдання. Індивідуальне завдання є завершеною теоретичною або практичною роботою у межах навчальної дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних та практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура (орієнтовна) індивідуального завдання: вступ (зазначається тема, мета і завдання роботи та основні її положення); теоретичне обґрунтування (виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання); методи (при виконанні практичних, розрахункових, моделюючих робіт); основні результати роботи та їх обговорення (подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо); висновки; список використаної літератури.

Порядок подання індивідуального завдання передбачає: підготовку наукових робіт з перевіркою на плагіат (наукових тез, публікацій у фахових виданнях і виданнях, що включені до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science); виготовлення для наукової роботи наочних засобів (таблиці, постери, макропрепарати, мікропрепарати, їх фотографії та електронограми); участь з доповідями на наукових конференціях, профільній олімпіаді, конкурсах наукових робіт тощо.

Кількість балів за індивідуальне завдання залежить від її обсягу і

значимості, але не більше 5,6 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Бали за індивідуального завдання нараховуються студенту лише за умов успішного їх виконання. Студент має можливість виконати одне індивідуальне завдання за навчальний курс з цієї навчальної дисципліни.

10. Методи навчання

Програмою передбачено застосування загальних і спеціальних методів для навчання з цієї навчальної дисципліни.

Загальні методи: розповідь, ілюстрація, бесіда.

Проблемно-пошукові методи: дійові (рішення задач, відображення схематичних малюнків); евристичні (бесіда, обговорення, дискусія); методи проблемного викладу навчального матеріалу.

Логічні методи: індуктивний (від часткового до загального); дедуктивний (від загального до часткового); аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування.

Методи формування інтересу: методи інтелектуальної колективної діяльності та імітаційні методи (робота із біоматеріалом, аналіз виробничих ситуацій, безпосереднє виконання процедур, ігрове проектування, ділові ігри, метод розподілу ролей тощо).

Самостійне навчання: метод «навчання за текстом модуля».

11. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті у вигляді загальної оцінки за традиційною 4-бальною шкалою з використанням критеріїв оцінювання («5», «4», «3», «2»). При цьому оцінюванню підлягають окремо робота студента на практичному занятті та виконання тестових завдань. Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється як під час роботи студента на практичному занятті, так і шляхом тестування.

Оцінка за роботу студента на практичному занятті є середнім результатом діяльності студента: результатом підготовки студента до заняття, активності під час теоретичного розбору теми, участі у бесіді, надання відповідей на поставлені питання, виконання практичної роботи.

«Відмінно («5») – студент правильно відповів на 90-100 % тестів формату А. Правильно, чітко, повно і логічно відповідає на стандартизовані питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи; правильно заповнив усі завдання у робочому зошиті. Тісно пов'язує теорію з практикою і правильно демонструє виконання практичних навичок, правильно виконав усі завдання, які стосуються мікропрепаратів. Вільно інтерпретує виявлені морфологічні зміни у макро- і мікропрепаратах, вирішує ситуаційні задачі підвищеної складності, вміє узагальнювати матеріал.

«Добре («4») – студент правильно відповів на 75-89 % тестів формату А. Правильно і по суті відповідає на питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи, з незначними помилками заповнив усі таблиці і схеми у робочому зошиті. Демонструє виконання практичних навичок, правильно або з незначними помилками виконав усі завдання, які стосуються мікропрепаратів. Правильно використовує теоретичні знання для інтерпретації виявлених морфологічних змін у макро- і мікропрепаратах, вирішує легкі і середньої складності ситуаційні задачі. Володіє необхідними практичними навичками і прийомами їх виконання в обсязі, що перевищує необхідний мінімум.

«Задовільно» («3») – студент правильно відповів на 60-74 % тестів формату А. Неповно, за допомогою додаткових питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи, із суттєвими помилками заповнив усі таблиці і схеми у робочому зошиті. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації виконання практичних навичок

робить суттєві помилки, із суттєвими помилками виконав завдання, які стосуються мікропрепаратів. Студент вирішує лише легкі ситуаційні задачі, володіє лише мінімумом необхідних практичних навичок.

«Незадовільно» («2») – студент правильно відповів менше, ніж на 59 % тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми, не заповнив усі таблиці і схеми у робочому зошиті. Не може самостійно побудувати логічну відповідь на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу. Під час відповіді і демонстрації виконання практичних навичок робить значні, грубі помилками.

Перерахунок оцінок у бали проводиться на кожному практичному занятті за схемою:

Кількість занять	Бали, які зараховуються студентам за поточне навчання (Тема 1 – Тема 31)					Максимальна сума балів за поточне навчання
	За оцінки на заняттях				За індивідуальну роботу	
	«5»	«4»	«3»	«2»		
31	2,4	1,9	1,5	0	5,6	80

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 80 балів.

Мінімальної кількості балів за поточне навчання немає. Студент приходить на кінцевий контроль (підсумковий контроль) із тією сумою балів за поточне навчання, в тому числі за дистанційне навчання, яка накопичилась впродовж вивчення дисципліни за цілий навчальний рік (від 0 до 80 балів).

Кінцевий контроль (іспит). До кінцевого контролю знань (іспиту) допускаються студенти при умові відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять (лекції, практичні заняття) із всією накопиченою сумою балів впродовж всього періоду вивчення навчальної дисципліни (від 0 до 80 балів) (бали за поточне навчання). Допуск студентів до іспиту у бальному вираженні за поточне навчання не встановлюється. Якщо студент пропустив

більше 25% навчальних аудиторних занять разом із лекціями (за годинами), він направляється на повторне вивчення дисципліни.

Іспит проводиться у період екзаменаційної сесії за затвердженими екзаменаційними білетами, відповідно до розкладу. Екзаменаційна сесія проводиться у терміни, встановлені графіком навчального процесу та відповідно до затвердженого розкладу іспитів.

Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання до початку наступного семестру.

Форма проведення іспиту є стандартизованою і включає: тестові завдання, теоретичні питання про визначення, класифікації, патогенез і патоморфологію захворювань і патологічних процесів, ситуаційні задачі, макро- і мікропрепарати. Кафедра з урахуванням належності до професійної підготовки розробляє регламент, методику проведення і критерії оцінювання іспиту та затверджує її в установленому порядку.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні іспиту становить 120.

Іспит вважається зарахованим, якщо студент набрав в сумі за поточне оцінювання та іспит не менше 111 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється як сума балів поточного навчання (від 0 до 80 балів) та іспиту (від 0 до 120 балів).

Оцінювання знань з дисципліни проводять за відповідною шкалою:

Оцінка в балах	**Оцінка за національною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
		Оцінка	**Пояснення**
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)

155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Мінімальний бал, що свідчить про успішне опанування дисципліни, дорівнює 111.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, теоретичні питання про визначення, класифікації, патогенез і патоморфологію захворювань і патологічних процесів, ситуаційні задачі, макро- і мікропрепарати.

Перелік питань до кінцевого контролю (остаточний перелік питань до кінцевого контролю та формат проведення іспиту кафедра затверджує в установленому порядку та оприлюднює не пізніше ніж за два тижні до початку сесії):

Питання з загальної патоморфології:

1. Сучасні методи патоморфологічної діагностики патологічних процесів і захворювань.

2. Приклади патоморфологічних змін на різних рівнях структурної організації.
3. Патоморфологічна характеристика внутрішньоклітинних накопичень речовин при дії різних патогенних чинників. Наслідки.
4. Патоморфологічна характеристика позаклітинних накопичень речовин при дії різних патогенних чинників. Наслідки.
5. Морфологічна характеристика порушення обміну фізіологічних гемоглобіногенних пігментів. Наслідки.
6. Морфологічна характеристика порушення обміну патологічних гемоглобіногенних пігментів. Наслідки.
7. Морфологічна характеристика порушення обміну тирозиногенних пігментів. Наслідки.
8. Морфологічна характеристика порушення обміну ліпідогенних пігментів. Наслідки.
9. Морфологічна характеристика порушення обміну нуклеопротеїдів. Наслідки.
10. Морфологічна характеристика порушення обміну мінералів. Наслідки.
11. Морфологічна характеристика етапів дезорганізації сполучної тканини. Наслідки.
12. Різновиди загальної смерті. Характеристика етапів танатогенезу. Абсолютні та відносні ознаки біологічної смерті.
13. Характеристика морфологічних різновидів місцевої смерті.
14. Гангрена. Визначення. Причини. Класифікація. Морфологічна характеристика. Наслідки.
15. Інфаркт. Визначення. Причини. Класифікація. Патоморфологічна характеристика окремих форм. Наслідки.
16. Секвестр. Визначення. Причини. Механізми утворення. Патоморфологічна характеристика окремих форм. Наслідки.
17. Некроз. Визначення. Класифікації. Морфогенез. Морфологічна

характеристика клінічних форм. Наслідки.

18. Апоптоз. Визначення. Причини. Механізм розвитку. Патоморфологічна порівняльна характеристика некрозу та апоптозу.
19. Патоморфологічна характеристика порушень кровонаповнення органів.
20. Патоморфологічна характеристика порушень гемостазу.
21. Кровотеча, крововилив: визначення, класифікація, механізми розвитку, клініко-морфологічна характеристика, наслідки.
22. Шок: визначення, класифікація, морфологічна характеристика стадій, патоморфологічні прояви.
23. ДВЗ-синдром: визначення, причини розвитку, морфогенетична характеристика стадій, наслідки.
24. Емболія: визначення, класифікація за напрямком руху та природою емболів, клініко-морфологічна характеристика, наслідки.
25. Емболія: визначення, класифікація, патоморфологія тромбоемболії легеневої артерії, наслідки.
26. Патоморфологічна характеристика серцевої недостатності. Наслідки.
27. Набряк – визначення, причини та механізми розвитку, класифікація, наслідки. Морфологічна характеристика стадій набряку легень.
28. Порушення лімфообігу. Класифікація, морфологічна характеристика окремих форм.
29. Ексудативне запалення. Загальна характеристика, класифікація. Морфологічна характеристика окремих форм.
30. Ексудативне запалення. Визначення. Класифікація. Морфологічна характеристика фібринозного запалення. Наслідки.
31. Ексудативне запалення. Визначення. Класифікація. Морфологічна характеристика гнійного запалення. Наслідки.
32. Катаральне запалення. Визначення. Морфологічна характеристика.
33. Проліферативне (продуктивнее) запалення. Визначення. Класифікація.

Морфологічна характеристика окремих форм проліферативного запалення. Наслідки.

34. Продуктивне запалення. Визначення. Класифікація. Загальна морфологічна характеристика гранульоматозного запалення.
35. Імунне запалення. Визначення. Морфологічна характеристика реакції гіперчутливості негайного типу.
36. Імунне запалення. Визначення. Морфологічна характеристика реакції гіперчутливості сповільненого типу. Патоморфологічні прояви реакцій відторгнення трансплантату. Амілоїдоз: визначення, механізми розвитку. Методики виявлення. Морфологічна характеристика. Наслідки.
37. Патоморфологія аутоімунних захворювань. Наслідки.
38. Регенерація: визначення, класифікація, морфологічна характеристика різних форм.
39. Регенерація: визначення, види та її рівні. Репарація кісткової тканини.
40. Загоювання ран. Різновиди, їх морфологічна характеристика.
41. Метаплазія, дисплазія. Визначення. Класифікація. Морфологічна характеристика. Прогноз.
42. Атрофія. Визначення. Класифікація. Морфологічна характеристика.
43. Гіпертрофія, гіперплазія. Визначення. Класифікація. Морфологічна характеристика.
44. Пухлини. Визначення. Передпухлинні (передракові) стани та зміни.
45. Пухлини. Визначення. Макро- та мікроскопічна характеристика будови пухлин. Основні властивості пухлин – морфологічна характеристика. Правила пухлинної прогресії.
46. Пухлини. Визначення. Особливості пухлинного росту. Принципи класифікації.
47. Пухлини. Визначення. Доброякісні пухлини: характеристика критеріїв доброякісності, класифікація.

48. Злоякісні пухлини. Визначення. Характеристика критеріїв злоякісності.
49. Доброякісні пухлини з епітеліальної тканини. Класифікація. Гістологічна характеристика окремих форм. Приклади.
50. Злоякісні пухлини з епітеліальної тканини. Класифікація. Гістологічна характеристика окремих форм.
51. Рак – визначення, гістологічна класифікація, морфологічна характеристика окремих форм. Прогноз.
52. Доброякісні мезенхімальні пухлини: класифікація, морфологія окремих форм.
53. Злоякісні мезенхімальні пухлини: класифікація, морфологія окремих форм.
54. Доброякісні пухлини. Пухлини меланінутворюючої тканини. Класифікація, характеристика різних форм.
55. Злоякісні пухлини з меланінутворюючої тканини. Морфологічна характеристика різних форм.
56. Пограничні пухлини. Загальна характеристика, морфологічна характеристика окремих форм.
57. Пухлини центральної нервової системи - визначення, клініко-морфологічна характеристика окремих форм.
58. Пухлини оболонок мозку – визначення, класифікація. Клініко-морфологічна характеристика різних форм.
59. Пухлини периферичної нервової системи - визначення, клініко-морфологічна характеристика окремих форм.
60. Пухлини вегетативної нервової системи - визначення, клініко-морфологічна характеристика.
61. Пухлини тимуса – класифікація, морфологія окремих форм.

Питання із спеціальної патоморфології:

1. Лейкози – визначення, принцип класифікації, загальна

характеристика.

2. Гострі лейкози – етіологія, класифікація. Клініко-анатомічна та патоморфологічна характеристика гострих лейкозів лімфоцитарного походження, наслідки.
3. Хронічні лейкози лімфоцитарного походження – визначення, різновиди, клініко-анатомічна та патоморфологічна характеристика, наслідки.
4. Хронічні лейкози мієлоцитарного походження – визначення, різновиди, клініко-анатомічна та патоморфологічна характеристика, наслідки.
5. Парапротеїнемічні лейкози: класифікація, клініко-анатомічна та патоморфологічна характеристика окремих форм, наслідки.
6. Лімфома – визначення, загальна характеристика, класифікація. Клініко-анатомічна та патоморфологічна характеристика неходжкінських лімфом, наслідки.
7. Лімфома Ходжкіна - визначення, класифікація, характеристика клініко-морфологічних форм, наслідки.
8. Анемії – визначення, класифікація, морфологія різних форм. Наслідки.
9. Тромбоцитопенії, тромбоцитопатії - визначення, класифікація, морфологія різних форм. Наслідки.
10. Атеросклероз – визначення, патоморфологічна характеристика стадій розвитку. Характеристика клінікоморфологічних форм, ускладнення.
11. Гіпертонічна хвороба – визначення, характеристика клініко-морфологічних форм, ускладнення.
12. Ішемічна хвороба серця – визначення, класифікація, характеристика різних форм. Наслідки, ускладнення.
13. Кардіоміопатії – визначення, класифікація, характеристика форм, ускладнення.
14. Церебро-васкулярні захворювання – визначення, класифікація,

патоморфологічна характеристика, наслідки.

15. Нейродегенеративні захворювання центральної нервової системи. Різновиди. Патоморфологічна характеристика окремих форм. Наслідки.
16. Демієлінізуючі процеси нервової системи. Патоморфологічна характеристика окремих форм. Наслідки.
17. Запальні захворювання центральної нервової системи та оболонок мозку. Патоморфологічна характеристика окремих форм. Наслідки. Ускладнення.
18. Ревматоїдний артрит – етіологія, патогенез, патоморфологія змін в суглобах, ускладнення.
19. Системний червоний вовчак – етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
20. Системна склеродермія – етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
21. Ревматизм – визначення, клініко-морфологічна характеристика різних форм, наслідки, ускладнення.
22. Запальні захворювання респіраторних відділів легень. Класифікація, патоморфологічна характеристика окремих форм, ускладнення.
23. Лобарна пневмонія – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
24. Бронхоектатична хвороба – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
25. Бронхіальна астма – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
26. Емфізема легень – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
27. Інтерстиційні хвороби легень – визначення, класифікація, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.

28. Рак легень – визначення, класифікація, етіологія, морфологія, ускладнення.
29. Ангіна – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
30. Захворювання стравоходу. Патоморфологічна характеристика, ускладнення.
31. Рак стравоходу – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, метастазування, ускладнення.
32. Запальні захворювання слизової оболонки шлунка - етіологія, патогенез, класифікація, клініко-анатомічна характеристика морфологічних форм, наслідки.
33. Виразкова хвороба шлунка – патоморфологічна характеристика та ускладнення.
34. Рак шлунка – класифікація, характеристика окремих форм. Метастазування.
35. Хвороба Уїпла - визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
36. Хвороба Крона – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, ускладнення.
37. Неспецифічний виразковий коліт – визначення, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика форм, ускладнення.
38. Апендицит - визначення, етіологія та патогенез, класифікація. Морфологічна характеристика різних форм, ускладнення.
39. Рак товстого кишечника – класифікація, характеристика окремих форм. Метастазування.
40. Гепатити – визначення, класифікація, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика різних форм, наслідки.
41. Гепатози – визначення, класифікація, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, наслідки.

42. Цироз печінки – визначення, морфогенез, класифікація. Морфологічна характеристика окремих форм, ускладнення.
43. Пухлини печінки – класифікація, макро- та мікроморфологічна характеристика окремих форм, ускладнення.
44. Панкреатит - визначення, патоморфологічна характеристика, наслідки.
45. Пухлини підшлункової залози – класифікація, морфологія окремих форм.
46. Запальні гломерулопатії – визначення, класифікація. Патоморфологічна характеристика різних форм. Ускладнення.
47. Незапальні гломерулопатії – визначення, класифікація. Патоморфологічна характеристика різних форм. Ускладнення.
48. Запальні тубулопатії – визначення, класифікація. Патоморфологічна характеристика різних форм. Ускладнення.
49. Незапальні тубулопатії – визначення, класифікація. Патоморфологічна характеристика різних форм. Ускладнення.
50. Морфологічні зміни нирок, які відповідають нефротичному синдрому, нефритичному синдрому, гострій нирковій недостатності, хронічній нирковій недостатності. Наслідки.
51. Амілоїдоз нирок – визначення, етіологія, патогенез, морфологія стадій, наслідки.
52. Пухлини нирок. Класифікація, патоморфологічна характеристика окремих форм.
53. Гестози – визначення, етіологія, патогенез, класифікація, характеристика різних форм.
54. Хвороби трофобласта. Класифікація, патоморфологічна характеристика окремих форм. Прогноз.
55. Пухлини матки – класифікація, морфологія окремих форм.
56. Пухлини яєчників – класифікація, морфологія окремих форм.
57. Пухлини молочної залози – класифікація, морфологія окремих форм.

58. Пухлини яєчка – класифікація, морфологія окремих форм.
59. Зоб – визначення, принцип класифікації, патогенез. Патоморфологічна характеристика окремих форм.
60. Запальні захворювання щитовидної залози – класифікація, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика окремих форм.
61. Пухлини щитовидної залози – класифікація, морфологія окремих форм.
62. Цукровий діабет – визначення, класифікація. Клініко-морфологічна характеристика, ускладнення інсулінозалежного цукрового діабету.
63. Захворювання гіпофіза – класифікація та патоморфологічна характеристика різних форм.
64. Пухлини гіпофіза – класифікація, морфологія окремих форм.
65. Захворювання надниркових залоз – класифікація та патоморфологічна характеристика різних форм.
66. Пухлини шкіри – класифікація, патоморфологія окремих форм.
67. Захворювання кістково-м’язової системи – класифікація, патоморфологічна характеристика окремих форм. Ускладнення.
68. Черевний тиф: визначення, класифікація патоморфологія окремих форм, ускладнення.
69. Холера: визначення, етіологія, патоморфологія стадій холери, ускладнення та причини смерті.
70. Шигельоз: визначення, етіологія патоморфологія місцевих та загальних змін, ускладнення та причини смерті.
71. Сальмонельози: визначення, етіологія, патоморфологія окремих форм, ускладнення.
72. Сепсис – визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клініко-морфологічна характеристика.
73. Первинний туберкульоз – визначення, клініко-морфологічна характеристика проявів, варіанти наслідків. Ускладнення. Причини

смерті.

74. Післяпервинний туберкульоз – визначення, клініко-морфологічна характеристика проявів різних форм, варіанти наслідків. Ускладнення. Причини смерті.
75. Набутий сифіліс – визначення, етіологія, патогенез, морфологія стадій розвитку. Ускладнення. Причини смерті.
76. Природжений сифіліс – визначення, клініко-морфологічна характеристика. Ускладнення. Причини смерті.
77. Грип – визначення, етіологія, патогенез, клініко-морфологічна характеристика, ускладнення. 11.
78. Парагрип – визначення, етіологія, патогенез, клініко-морфологічна характеристика, ускладнення.
79. Аденовірусна інфекція - визначення, етіологія, патогенез, клініко-морфологічна характеристика, ускладнення.
80. Респіраторно-синцитіальна інфекція – етіологія, патогенез, патоморфологія. Наслідки.
81. ВІЛ інфекція - визначення, етіологія, патогенез, клініко-морфологічна характеристика, наслідки.
82. Сказ – етіологія, патогенез, патоморфологія. Наслідки.
83. Поліомієліт: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
84. Вітряна віспа: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
85. Кір: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
86. Краснуха - визначення, етіологія, патоморфологія окремих форм, ускладнення.
87. Епідемічний паротит: етіологія, патоморфологія, ускладнення.
88. Інфекційний мононуклеоз: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
89. Скарлатина: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.

90. Дифтерія: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
91. Менінгококова інфекція: етіологія, патоморфологія, ускладнення. Причини смерті.
92. Чума: визначення, класифікація, патоморфологія окремих форм, ускладнення.
93. Сибірка: визначення, класифікація, патоморфологія окремих форм, ускладнення.
94. Ієрсиніоз: визначення, етіологія, патоморфологія клініко-морфологічних форм, ускладнення та причини смерті.
95. Рикетсіози – визначення, класифікація. Клініко-морфологічна характеристика епідемічного висипного тифу. Ускладнення та причини смерті.
96. Малярія: визначення, етіологія, патоморфологія клініко-морфологічних форм, ускладнення та причини смерті.
97. Кандидоз: визначення, етіологія, патоморфологія клініко-морфологічних форм, ускладнення та причини смерті.

12. Політика курсу: обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використання методики досліджень і джерела інформації.

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення цієї навчальної дисципліни включає:

- робоча програма навчальної дисципліни;

- силабус навчальної дисципліни;

- підручники, посібники відповідно до переліку літератури;

- мультимедійні лекції;

- методичні рекомендації до практичних занять;

- електронний банк тестових завдань для поточного контролю успішності.

- мікропрепарати

макропрепарати

14. Рекомендована література

Базова:

1. Основи патології за Роббінсом і Кумаром: 11-е видання / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер та ін. – Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024. – 903 с.
2. Патологія: інтенсивний курс: 5-е видання / Олівія Маккінні, Ізабель Вудман, Філіп Сю, Шрілата Датта, Гізбалла Шейх. - Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2025. – 511 с.
3. Патоморфологія. Загальна патоморфологія: навчальний посібник / Я. Я. Бондар та ін. Вінниця: Нова книга, 2020. 248 с.
4. Патоморфологія. Спеціальна патоморфологія: навчальний посібник / Я. Я. Бондар та ін. Вінниця: Нова книга, 2021. 528 с.
5. Патоморфологія. Pathomorphology : атлас укр. та англ. мовами. /Боднар Я. Я., Багрій М. М., Зербіно Д. Д. та ін. Нова книга. – 2021. – 648 с.
6. Pathomorphology: textbook / I. V. Sorokina et al. Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2020. 328 p.

Додаткова:

1. Robbins and Cotran Atlas of Pathology / Edward C. Klatt et al., third edition. Elsevier, 2015. 561 p.
2. Патоморфологія: національний підручник / За ред. В. Д. Марковського, В. О. Туманського. Київ: ВСВ «Медицина», 2015. 936 с.
3. Патоморфологія та гістологія: фундаментальний атлас / за ред. Д. Д. Зербіно та ін. Вінниця: Нова книга, 2016. 800.
4. Наказ МОЗ України від 06.09.2021 № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину». URL: https://cutt.ly/vLqZclM
5. Наказ МОЗ України від 21.04.2025 № 693 «Деякі питання проведення прижиттєвої патологоанатомічної діагностики» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0676-25#Text
6. Основи патоморфології. Частина 1. Загальна патоморфологія / В. М. Благодаров та ін. Київ: ТОВ «Атлант ЮЕмСі», 2007. 198 с.
7. Спеціальна патоморфологія: підручник / В. М. Благодаров та ін. Київ: ТОВ «Атлант ЮЕмСі», 2010. 359 с.

Електронні ресурси

1. Офіційний сайт Європейської асоціаціїї патологів: https://www.esp-pathology.org/.

2. Офіційний сайт Державної установи «Центр громадського здоров'я МОЗ України»: https://phc.org.ua/.

3. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я: https://www.who.int/.

4. Pathology Outlines: http://www.pathologyoutlines.com/
5. Платформа для дистанційного навчання LIKAR_NMU: https://likar.nmu.kyiv.ua/